

Forord

Arrangerede sprog- og kulturmøder, som er temaet for dette nummer af *Sprogforum*, har en central plads i sprog- og kulturpædagogik. Sprog- og kulturmøder er blevet tilgængelige og et vilkår for mange, dels gennem digital kommunikation, som f.eks. Skype, dels gennem mange former for fysisk mobilitet, fra studie- og turistrejser til migration og flugt. At kunne møde mennesker i verden, virtuelt og ansigt og til ansigt med vores forskellige sproglige og kulturelle baggrunde, er en dannelsesopgave som sprogundervisning har et særligt ansvar for. I gymnasireformen, som skal træde i kraft sommeren 2017, har sprogfagene fået tildelt en central opgave som formidler af *globale kompetencer*: »Elevernes globale kompetencer skal styrkes gennem målrettet arbejde med sprog- og kulturforståelse i undervisningen. Det skal gøre eleverne dygtigere til at anvende sprog og give dem indsigt i globale problemstillinger« (Aftaleteksten 3. juni 2016).

Dette temanummer sætter fokus på sprog- og kulturmøder i læringsrum i og uden for formel undervisning, dvs. på *arrangerede sprog- og kulturmøder*. Det er møder der er kendetegnet ved at de har et formål: De skal bidrage til sprog- og kulturlæring, f.eks. som led i en uddannelse, eller for at man kan finde sig tilrette som nyankommen flygtning og migrant, eller for at man kan blive integreret på det danske arbejdsmarked. Alle artikler giver eksempler på sprog- og kulturmøder i praksis og illustrerer derigennem deres mangfoldighed. De fleste indgår som element i undervisning i folkeskole, gymnasium eller på universitetet, som f.eks. studierejse, udveksling eller møder gennem telekollaboration. Andre handler om sprog- og kulturmøder i andre kontekster, f.eks. et mødested for asylansøgere eller en virksomhedspraktik for flygtninge og indvandrere.

Temaet giver læseren et indblik i arrangerede sprog- og kulturmøder som går bag om de pædagogiske intentioner og tæt på praksis. Artiklerne tilbyder praktiske erfaringer og analyser af undervisningsforløb med fokus på det konkrete møde og dets særlige karakter. De meget forskellige arrangementer peger alle på nødvendigheden af at stille spørgsmål til om og hvordan møderne forholder sig til pædagogiske formål: Bidrager de til at elever og studerende opnår interkulturelle kommunikative kompetencer? Sprog- og kulturforståelse? Interkulturelt medborgerskab? Hvilke kompetencer

fremmes især? Med hvilke begreber kan sprog- og kulturmøder beskrives og forstås? Disse spørgsmål besvares gennem undersøgelser af forløb hvori der indgår møder mellem folkeskoleelever, gymnasieelever, sprogstuderende og kursister med partnere i Argentina, Belgien, Frankrig, Jordan, Kina, Spanien, Tyskland og på en arbejdsplads i Danmark.

Det er en vigtig erkendelse at det erklærede formål for sprog- og kulturmøder og de processer der udspiller sig i praksis, ikke nødvendigvis er entydige og umiddelbart gennemskuelige. En nøgle til at forstå hvad der er på færde, er at sætte fokus på selve »arrangementet«: Hvordan defineres de »sprog« og »kulturer« der indgår i mødet – og hvem har indflydelse på hvordan det rammesættes? Hvilke forskelle og ligheder trækkes frem, hvilke usynliggøres? Bliver deltagerne låst fast i en rolle som repræsentanter for en given kultur, eller er der rum at bevæge sig i og muligheder for åbninger til at inddrage andre identiteter i mødet, f.eks. knyttet til alder, køn, interesser eller politiske holdninger – og derigennem at ændre arrangementets karakter (jf. Galal, Hvenegård-Lassen & Tranekjær, dette nummer).

Samlet set bidrager artiklerne til at vise hvor stor en betydning arrangementets karakter har for at sprog- og kulturmøder – ikke mindst potentielt konfliktfulde møder – kan blive til læringsrum for de involverede. Magtforhold og vilje til dialog spiller en afgørende rolle. I den ene ende af en skala med mange nuancer ser vi et eksempel på at virksomhedspraktik som har til formål at fremme flygtninges og indvandreres integration, har den modsatte virkning; i stedet for at fremme læring og integration fastholdes praktikanterne i en marginaliseret position uden reel adgang til arbejdsmarkedet. Midt i skalaen ser vi et eksempel på stor vilje til dialog mellem frivillige og asylansøgere, men hvor arrangementets flygtige karakter sætter grænser for fællesskabet. I den anden ende af skalaen ser vi et eksempel fra en studierejse til et arabisktalende land, hvor de studerende selv formulerer deres projekter og selvstændigt arrangerer sprog- og kulturmøder der er komplekse, krævende, ikke uden konflikter, og ikke mindst derfor lærerige.

Et arrangeret sprog- og kulturmøde kan også involvere et møde mellem forskellige undervisningstraditioner og pædagogiske stile. Det er et ømt punkt som ofte nedtones eller forties, sikkert fordi det kaster et kritisk lys på nogle af globaliseringens konsekvenser: at forskellige læringskulturer og måder at undervise på kan komme i konflikt, skjult eller åbenlyst. Én stil – ofte den vestlige – kan dominere på bekostning af andre traditioner, eller forskellige stile kan konkurrere, f.eks. en dansk og en kinesisk, hvilket vi ser et eksempel på i dette nummer. Eksemplerne viser at forskelle i læringssyn kan

være en barriere, men også at den kan overvindes når denne dimension gøres til en legitim og eksplicit del af det arrangerede kulturmøde og derigennem til et læringsrum for de involverede.

I kronikken *Minoritetssprogene i den nationale sprogstrategi* sætter Anne Holmen fokus på den nationale sprogstrategi som regeringen har sat i gang med henblik på at skabe bedre sammenhæng mellem uddannelses tilbud og efterspørgsel efter sprogkompetencer i Danmark. Hun retter blikket mod hvordan en ny national sprogstrategi vil kunne skabe bedre muligheder for at inkludere tosprogede elevers førstesprog som en ressource i uddannelsessystemet til gavn for såvel eleverne som for samfundet.

Lise Paulsen Galal, Kirsten Hvenegård-Lassen og Louise Trane-kjær diskuterer i deres artikel *Det arrangerede kulturmøde* begrebet »arrangeret kulturmøde« som dækkende aktiviteter der er organiseret med afsæt i forskelligheder der opfattes som identitetsskabende, i særdeleshed etnicitet, religion og nationalitet. Målet for et sådant arrangement er at skabe forandring. Forfatterne gør rede for tre forskellige cases: internationale elevudvekslinger og studierejser arrangeret af Rysensteen Gymnasium, hvori der indgår kulturforståelsesundervisning; et dialogmøde på Christiansborg med fokus på religionsdialog; og kommunale kurser i interkulturel kompetence for bl.a. pædagoger, sygeplejersker og socialrådgivere.

I artiklen *Sprog- og kulturmøder gennem telekollaboration* af Susana Fernández, Ana Kanareva-Dimitrovska og Natalia Morollón Martí præsenterer forfatterne erfaringer og resultater fra tre telekollaborationsprojekter udviklet på Aarhus Universitet. Det fælles hovedmål er at udvikle de studerendes interkulturelle kompetencer gennem sprog- og kulturmøder med partnere i Frankrig, Belgien, Spanien og Argentina. Hensigten er at vise de mange muligheder som telekollaboration åbner i forbindelse med et øget interkulturelt fokus i sprogundervisningen, og inspirere undervisere også på andre uddannelsestrin.

Petra Daryai-Hansen og Kira Schlifer giver i deres artikel *Green Kidz – et interkulturelt medborgerskabsprojekt i engelskundervisningen* indblik i de muligheder der opstår i et samarbejdsprojekt mellem elever på mellemtrinnet i en skole i Argentina og en københavnsk folkeskole, hvor eleverne kommunikerer gennem forskellige kommunikationskanaler. Grundideen i projekter er at eleverne styrker deres interkulturelle kompetencer gennem i fællesskab at engagere sig i miljøspørgsmål af betydning for lokale og globale forhold.

Et sprog- og kulturmøde som tværfagligt gymnasieprojekt handler om et projektførløb i Almen studieforberedelse, *Grænser*, som forfatterne Tina Kruse Larsen, Stig Marquardsen og Merete Vonsbæk har udviklet på Rødovre Gymnasium i et samarbejde mellem fagene tysk,

historie og samfundsfag. Forløbets omdrejningspunkt er et sprog- og kulturmøde mellem Rødovre-elever og gymnasieelever i den dansk-tyske grænseregion. Der sættes fokus på den sproglige og kulturelle kompleksitet i mødet mellem elever med forskellig national og etnisk minoritets- og majoritetsbaggrund og på de læringsmuligheder det rummer.

June Dahy og Ulla Prien præsenterer i artiklen *Ud af klasseværelset i Jordan – projekter på arabiskstudiet på Københavns Universitet* en undersøgelse af projektet som arbejdsmetode og dets betydning for sproglig og kulturel læring i forbindelse med studieophold i udlandet. Forfatterne har undersøgt projekter i arabiskstudiet på Københavns Universitet under det obligatoriske studieophold på BA-uddannelsen. Undersøgelsen viser at de studerende gennem projektarbejdet kommer i kontakt med arabisktalende miljøer de ellers næppe ville have adgang til, og at det giver dem gavnlige sproglige udfordringer.

Det konceptuelle kulturmøde af Francesco Caviglia, Susana Fernández & Carsten Levisen handler om erfaringer med undervisning i »Intercultural Communication« på humanistiske bachelorstudier ved Aarhus Universitet, hvor kulturmødet hovedsageligt foregår via inddragelse af forskellige teoriretninger og begrebsapparater. Forfatterne præsenterer to tilgange, etnopragsmatik, som har fokus på kulturelle nøgleord og scripts, og Moral Foundations Theory, som har fokus på moralske domme. Eksempler på studenteropgaver om konkrete cases og dilemmaer viser hvordan der på tværs af fag kan arbejdes med forholdet mellem sprog og kultur, og med de værdier og normer der ligger bag forskellig kommunikativ adfærd.

Niels Erik Lyngdorf og Ulla Egidiussen Egekvist præsenterer i artiklen *Når danske og kinesiske læringsforståelser mødes* erfaringer med og forskning inden for internationalisering og udveksling på grundskoleniveau mellem Danmark og Kina. På baggrund af oplevede irritationer undersøger forfatterne de danske og kinesiske parter forståelser af udveksling i lyset af grundlæggende læringsforståelser som de nationale uddannelsessystemer bygger på. Forfatterne foreslår en kvalitativ tilgang til udveksling der støtter arrangører af sprog- og kulturmøder i at facilitere udveksling på en frugtbar måde.

I *Arrangerede kulturmøder og social integration* undersøger Katherine Kappa betydningen af arrangerede kulturmøder mellem frivillige og asylansøgere inden for rammerne af et dansk græsrodsinitiativ. Baggrunden er et studie af interaktionen i samtalemøder på engelsk, organiseret af de frivillige, som viser hvordan deltagerne i samtalerne både skaber forskelle og bestræber sig på at skabe fællesskaber mellem hinanden. Forfatteren diskuterer om kortvarige arrangerede kulturmøder blot er isolerede øer af social integration, eller om de

erfaringer som deltagerne opnår, baner vejen for større forståelse i fremtidige møder.

I artiklen *Praktik i praksis – et arrangeret møde med dansk arbejdskultur?* diskuterer Louise Tranekjær og Mads Jakob Kirkebæk eksempler på virksomhedspraktik for flygtninge og indvandrere i Danmark (Slagelse Kommune). Der er tale om læringsforløb hvor de pågældende ideelt set skal bevæge sig fra at være perifere til at være centrale deltagere i virksomhedens praksisfællesskab. Forfatterne fremhæver at deres cases viser at deltagelsen modvirkes af de samfundsmæssige magtrelationer der er knyttet til kulturelle forskelligheder, og at dette vanskeliggør praktikanternes vej ind i centrum.

På Åbne sider har Sigrud Bendsen i sin artikel *Hvad hedder det på fransk? Ordforrådstilegnelse og mundtlig kommunikation* fokus på hvilke lærings- og kommunikationsstrategier der fremmer elevernes tilegnelse af ordforråd og mundtlige kommunikative kompetencer inden for fransk som fremmedsprog. Resultaterne af hendes undersøgelse viser bl.a. at eleverne vurderer en sprogligt fokuseret tilgang med anvendelse af ordkort som den aktivitet der giver størst oplevet læringsudbytte i forhold til at lære nye ord på fransk. De oplever også outputfokuserede øvelser, hvor de presses ud af deres *comfort zone*, som meget lærerige. Modsat opleves den inputfokuserede tilgang, herunder læsning, som den mindst udbytterige i forhold til at lære nye ord på fransk.

Som altid indeholder dette nummer *Godt nyt* med nyere litteratur til temanummeret udvalgt af Sprogpædagogisk Informationscenter på AU Library, Campus Emdrup (DPB). *Godt nyt* efterfølges af *Andet godt nyt* med nye bøger fra bibliotekets samling.

God læselyst!

Redaktionen

Litteratur

Aftale mellem regeringen, Socialdemokraterne, Dansk Folkeparti, Liberal Alliance, Radikale Venstre, Socialistisk

Folkeparti og Det Konservative Folkeparti om styrkede gymnasiale uddannelser, 3. juni 2016.